

3.23 Kulturskolan magasin

EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

"Se till att alla har kunskap,
inventera, gör en handlings-
plan, omsätt den, följ upp,
utvärdera – tillsammans,
om och om igen"

TINA WEIDELT,
TILLGÄNGLIGHETSKONSULENT

A photograph of three children sitting on a dark grey tufted sofa. On the left, a girl with long dark hair and bangs, wearing an orange patterned shirt, is smiling and holding a small red ukulele. In the center, a boy with short brown hair and blue-rimmed glasses, wearing a teal t-shirt, is lying back on the sofa with his hands behind his head, smiling. On the right, a girl with long blonde hair, wearing a purple patterned shirt, is sitting up and smiling. The background is a plain light grey wall. The bottom of the image features a large white text overlay on a patterned rug.

Tillgänglighet

Nytt från Kulturskolecentrum

Välkommen att delta i Kulturskolecentrums aktiviteter i höst. Vi kommer att arrangera webinarier och starta ett nätverk där vi utgår från rapporten *Öppen verksamhet i kulturskolan – En väg till breddat deltagande*.

Webinarier

Med start i september bjuder vi in till tre webinarier, där vi fördjupar oss i olika frågor kring öppen verksamhet och breddat deltagande.

Sätt kryss i almanackan redan nu för höstens datum:

- 15/9 Behovs- och målgruppsanalys – en grund för att bredda deltagandet
- 27/10 Mål och uppföljning – en väg till bättre verksamhet
- 24/11 Öppen verksamhet och andra metoder för att bredda deltagandet

Läs mer och anmäl dig:
kulturradet.se/kulturskolecentrum

Nytt nätverk

Nätverket är öppet för dig som har en chefsroll på kulturskola och vill stärka arbetet med breddat deltagande och öppen verksamhet. Träffarna utgår från höstens webinarier på samma tema och följs upp med samtal, erfarenhetsutbyte och fördjupad kunskap. Pågår: september 2023 till våren 2024.

Datum för nätverksträffar i höst:
22 september, 10 november, 1 december

Läs mer och anmäl dig:
kulturradet.se/kulturskolecentrum

Rapporten

Rapporten *Öppen verksamhet i kulturskolan – En väg till breddat deltagande* kan du ladda ner och läsa här:
kulturradet.se/publikationer

Kulturskolecentrum är ett nationellt kunskapscenter som ska bidra till kulturskolans utveckling. Målet är att fler barn och unga ska få kulturundervisning av hög kvalitet.

KULTURRÅDET

Magnus Ekwall

Kulturskolerådets ordförande

”Kulturskolerådet kommer att göra allt vi kan för att skapa debatt och opinionsbilda för barnens rätt till kultur”

Tillgänglig för alla

Kulturskolan är och ska vara en viktig verksamhet för barn och unga, där vi skapar plats för delaktighet, utveckling och uttryck med kultur, konst och musik i fokus.

Tillgänglighet i kulturskolan handlar om att erbjuda möjligheter för alla, oavsett ekonomisk eller social bakgrund, funktionsnedsättning eller geografisk plats. Kulturskolan får inte bli enbart för dem som har råd eller bor i större städer. Genom att erbjuda olika typer av lösningar – kompensatoriska, praktiska/ekonomiska och när/var/hur-lösningar – kan fler unga ges möjlighet att delta i kulturskolans verksamhet.

Tyvärr har kulturskolor runt om i landet drabbats av besparingar och nedskärningar i sina budgetar. Konsekvenserna av sådana nedskärningar kan bli allvariga, då minskade resurser ger färre personal. Färre elever får då tillgång till kulturskolans verksamhet, kvaliteten på undervisningen minskar och kulturskolan riskerar

att bli mindre inkluderande och breddad. Då minskar tillgängligheten.

Politiker och beslutsfattare behöver förstå vikten av kulturskolans positiva effekter som helhet, men också konsekvenserna av ett kortsiktigt sparande på våra barn och unga, vår framtid! Genom att prioritera och investera i kulturskolan kan vi istället säkerställa att den förblir tillgänglig, bred och spetsig, och att den fortsätter att erbjuda en plats för delaktighet, kreativitet och uttryck för alla.

Fortsätt bygga och rusta våra unga för framtiden! Skär inte bort lagstadgade barnrättigheter genom att spara kortsiktigt på kulturskolorna och på det statliga utvecklingsbidraget. Våga investera i framtiden, i våra barn och unga.

Kulturskolerådet kommer att göra allt vi kan för att skapa debatt och opinionsbilda för barnens rätt till kultur, så att unga blir den prioriterade grupp som våra politiker sagt att de är. ■

I DETTA NUMMER

- 5 **Mötet:** Elin Svensson, förälder till Sven
- 6 KNUT då, nu och framåt
- 12 Vad gör en tillgänglighetskonsult?
- 15 Tillgänglighet i Östersund
- 19 **Landet runt:** Kalix
- 23 **Min kulturskola:** Helsingborg
- 26 **Krönika:** Ett öppet samhälle kräver ökad tillgänglighet

Kulturskolan
magasin

ANSVARIG UTGIVARE: Magnus Ekwall, Kulturskolerådet

CHEFREDAKTÖR: Torgny Sandgren, 070-671 79 46,
torgny.sandgren@kulturskoleradet.se

REDAKTÖR: Malin Aghed, 0730-26 91 17,
malin@kulturskoleradet.se

PROJEKTLEDARE: Andrea Christensen
andreachristensen.kpl@gmail.com

GRAFISK FORM: John Losciale, john@losciale.com

ANNONSER: annonser@kulturskoleradet.se

OMSLAGSFOTO: Harald Nilsson

NÄSTA NUMMER: v 49

MANUSSTOPP: 8 november

PRENUMERATIONER:
prenumerationer@kulturskoleradet.se

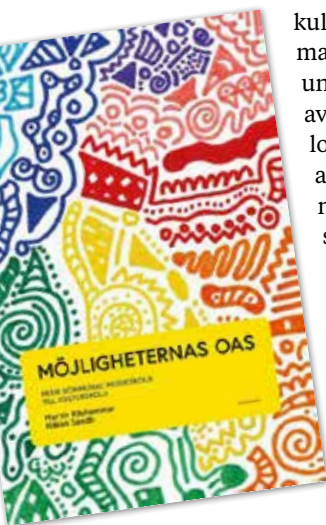

NY BOK OM KULTURSKOLANS HISTORIA!

I dag är de kommunala kulturskolorna en självklar del av det offentliga kulturlivet. Varje vecka musicerar, dansar, spelar teater eller målar fler än 200 000 barn och ungdomar. Kulturskolorna får årligen nästan tre miljarder kronor i stöd från kommun och riksdag. Men hur och varför startades musikskolorna som senare blev kulturskolor? I den nya boken "Möjligheternas oas"

– Från kommunal musikskola till kulturskola" av Martin Röshammar och Håkan Sandh ges en unik historisk sammanställning av utvecklingen från de första lokala gossorkestrarna i början av 1900-talet till införandet av nationell politik drygt 100 år senare.

Boken är utgiven på Carlsons bokförlag och finns att köpa på alla ställen där böcker säljs: bokhandlar, Bokus och AdLibris på nätet och från förlaget självt. Glöm inte att boken också går att beställa på ditt bibliotek.

Malin slutar,
Camilla börjar.

– Hur har utvecklingen av den svenska kulturskolan gått till? Hur tänkte herrarna som startade de första kommunala musikskolorna? (...) Per Sjöberg, före detta kulturskolechef i Karlskoga och Kulturskolerådets förste ordförande, använder sig av uttrycket "möjligheternas oas" för att beskriva kulturskolan. Det fick bli bokens titel.

CITAT UR BOKEN
"MÖJLIGHETERNAS OAS –
FRÅN KOMMUNAL MUSIKSKOLA
TILL KULTURSKOLA"

september lanseras KNUTs egen hemsida! Här kan du läsa om hur det går med utvecklingen av föreningen KNUT, vad som sker just nu och hur du blir medlem. Håll dig informerad i ämnet ungas inflytande i kulturskolan – av, med och för unga!

Välkommen in du också!

KNUT-PUNKTEN

Den 29/9–1/10 bjuder Kulturskolerådet, KNUT och Kulturskolan Stockholm in till konferens med temat barn och ungas inflytande och delaktighet i Kulturskolan. Chefer, pedagoger och unga möts denna helg för att diskutera inflytande och syfte att arbeta för reellt inflytande för unga – tillsammans!

NY PERSONAL PÅ KULTURSKOLERÅDET

Malin Aghed, utvecklingsledare här på Kulturskolerådet, slutar sin tjänst för att gå vidare med nya uppdrag. Vi tackar för den här tiden och önskar henne lycka till! Tjänsten kommer under hösten att tillsättas genom att Camilla Freedman, från Kulturskolan Stockholm, tillträder som ny utvecklingsledare. Varmt välkommen Camilla! Samtidigt har vi glädjen att ha Melanie Mederlind hos oss, för att sköta Arvsfondsprojektet. Kulturskoledagarna i Västerås får en arbetsgrupp och en projektledare som ska se till att erfarenheter från utvecklingsprojektet om psykisk hälsa och ungas inflytande finns med i programmet.

Tillsammans leder vi kulturskolan framåt!

SAVE THE DATE 17–18 APRIL I VÄSTERÅS

Planeringen för Kulturskoledagarna i Västerås är nu i gång. 2024 års konferens kommer att innehålla ett nordiskt spår, då vi gästas av representanter från kulturskolor i våra grannländer, och ett spår om kulturskolan och psykisk hälsa – ett ämne som berör alla. Vi kommer som vanligt ha ledarskap i fokus.

Boka datum och håll utkik på hemsidan för när anmälan öppnar! (Datum inte klart ännu) Det blir mingelkväll och chans till nätverksmöten kvällen innan precis som i Örebro, så boka gärna även 16 april. Skriv in datumen redan nu och känn dig varmt välkommen!

Vi ville veta mer om hur Sven på magasinets framsida kan trivas i kulturskolan, och pratade därför med Elin Svensson, förälder.

Hur vill du och ditt barn bli bemötta?

– När jag kommer med mitt barn till kulturskolan så vill jag ju, precis som alla andra föräldrar, att de ska tänka:

"Vilken tur att jag fick just det här gulliga, kreativa och underbara barnet just till min grupp! Det här kommer bli toppen!"

– I varje nytt sammanhang, exempelvis en kulturskolegrupp, så vill jag att Sven ska vara välkommen och framför allt väntad. Väntad innebär att ledare väntar sig att någon med hans behov (eller andra) kommer till kultur-

skolan, vilket betyder att de förberett sig på det.

Hur tänker du att en sådan förberedelse ser ut?

– Första samlingen, övningen eller aktiviteten behöver börja genom att inkludera så många som möjligt. Det är naturligtvis olika för olika grupper, men att bygga gruppen utifrån gruppen brukar fungera bäst, inte utifrån en enskild individ.

Hur vill du som förälder få frågor om vad ditt barn behöver?

– Alla föräldrar är olika, men för mig kan det inte bli för många frågor eller för mycket kommunikation. Ingen kan fråga för mycket om hur det blir bäst

"Det som är nödvändigt för några är bra för många och ofarligt för alla."

Elins medskick till landets kulturskolor

för mitt barn eller om han behöver något speciellt. Fråga på! Innan, under och efter. Be gärna om hjälp också. Om det finns något jag kan göra för att få kulturskolans verksamhet att fungera så gör jag gärna det.

Vilken information behöver du innan verksamheten börjar?

– Jag behöver ha trygga ramar: adressen, kontaktuppgifter till någon på plats, bra lokaler där man hänger av sin jacka och såklart ändamålsenliga lokaler för aktiviteten. Ta gärna bilder på entré, omklädningsrum och lokaler och skicka ut i förväg. Det kan göra hela skillnaden för oss!

"Det kan inte bli för mycket kommunikation"

FOTO: HARALD NILSSON

KNUT – då, nu och framåt

Den 18–20 maj träffades KNUT i Göteborg i samband med Kulturskolans dag. Vi fick mycket lärorika, intensiva, intressanta och roliga dagar! Vi skrev och producerade en egen låt, skapade en show på bara några timmar, lyssnade på föreläsning och hade workshop med Niklas Huss, var med på digitala sändningar, både i direktsändning och i förinspelade intervjuer. Och, inte minst: KNUTs första årsmöte där vi bland annat bestämde styrelse!

Vi är taggade till tusen på framtiden och vad som ska hända, hoppas ni är lika förväntansfulla och vill följa med på vår resa – till exempel genom vårt Instagramkonto [k_n_u_t_](#)

KNUT-hösten innebär bland annat KNUTpunkten: en nätverksträff för unga, pedagoger och chefer inom projektet Ungas inflytande och delaktighet, KNUT och chefsnätverket. KNUTpunkten arrangeras för att dessa grupper ska få samtala och inspireras av varandra för att tillsammans öka ungas inflytande i kulturskolan.

Arbetet för att KNUT ska växa och vara en viktig röst för inflytandearbetet inom kulturskolan fortsätter!

FOTO: HARALD NILSSON

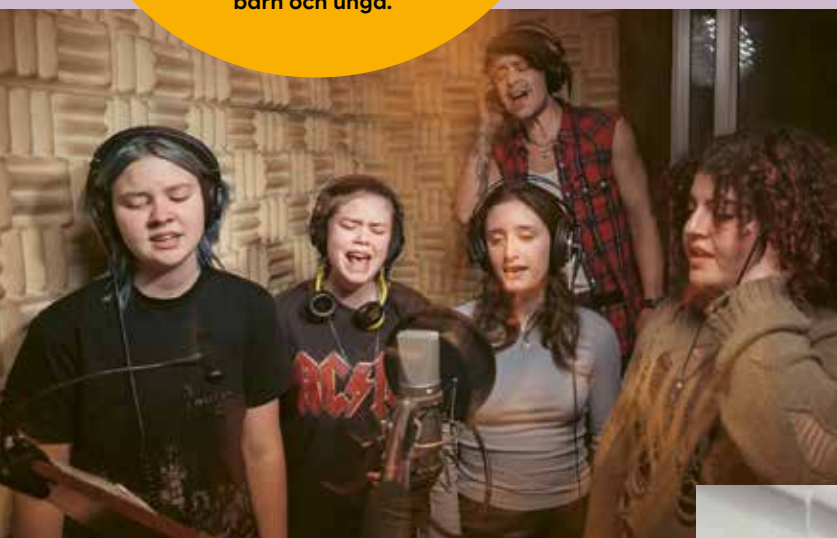

Från start till nu har KNUT gått från 19 till 26 medlemmar. 20 maj hade föreningen KNUT sitt första årsmöte i Göteborg 29/9 – 1/10 KNUTpunkten i Stockholm

"Att veta hur det känns att bli lyssnad på och få medverka i kulturlivet på alla nivåer är ett privilegium idag, men vi tycker att det ska vara en självklarhet för alla intresserade. Ge oss chansen att visa vad vi går för! Utan oss barn och unga finns varken kulturskola eller framtid – så gör det rätta: låt Knut vara med!"

"Hur kommer KNUT att påverka Kulturskolan i framtiden? Hur kan KNUT fortsätta att inspirera och samskapa med andra deltagarforum i hela landet? Om KNUT försvann är det en katastrof. KNUTs existens har nu ett signalvärde. Om KNUT läggs ned visar det bara att de vuxna inte vill eller kan skapa förutsättningar för att dela på makten med barn och unga."

"Vad skulle hända om Knut försvann? Det hade gått tillbaka till att vuxna tar beslut som gäller eleverna utan att riktigt veta vad vi behöver. Det skulle bli att de pratar om oss istället för att de pratar till oss."

"Unga i kulturskolan blir representerade genom Knut, vi får vara med och bestämma och veta hur det fungerar istället för att vuxna sitter och gissar sig fram till vad vi behöver kan vi tala om det själva."

"Det är superviktigt att KNUT finns och lever kvar som organisation för att det är en direkt kanal för unga att kommunicera med beslutstagande människor inom kulturskolepolitiken. Det är ofta svårt att få sin röst hörd och KNUT öppnar upp samtalet, inte bara mellan ungdomarna själva utan även med dem som fattar besluten!"

"Kulturskolans Nyttänkande Ungas Talan är ett härligt gäng unga kulturintresserade som växer upp på olika platser runt om i landet. Tillsammans vill vi göra skillnad i det stora och i det lilla – vi kan förbättra barn och ungas förutsättningar för att få inflytande över frågor som gäller vår målgrupp."

"Vi vill träffas och tala om vad som behöver fixas runtom i våra kulturskolor. Målet är att stärka denna satsning så att vi ska kunna växa och medverka i, och påverka ännu större beslut. Knut är här för att stanna."

"KNUT behövs som inspiratörer och som förebilder. Våra elever som är engagerade i elevkår eller elevråd behöver inspiration och kraft av andra barn och unga som är engagerande. Demokrati kan vara mycket abstrakt; vad skall vi göra, vad får vi ha inflytande över, vad gör ett elevforum? När vi har visat tidningen med KNUT-medlemmar så får de massor med idéer och energi till sitt egna lokala arbete."

FOTO: HARALD NILSSON

"Ju fler som ansluter sig desto starkare blir vi. Knut är kvantitet OCH kvalitet – våra röster är viktiga. Inte bara genomsyrar vi unga hela samhällets uppbyggnad, vi är ju i själva verket allas vår framtid. Så varför inte lyssna på oss redan nu och få reda på hur vi upplever vår omgivning så att vi, när det blir vår tur att styra, kan driva en positiv utveckling för kommande generationer?"

"Barn och vuxna behöver arbeta tillsammans med att öka barn och ungas inflytande men KNUT blir extra viktig grupp eftersom de inte är vuxna. KNUTs energi, inspiration, tips och råd når fram så mycket bättre än tusen tips från välvilliga vuxna."

2 DIKTER AV MAX SJÖQVIST

Båda dessa dikter läste jag upp på Folk och kultur, när vi var där med KNUT och medverkade i Kulturrådets monter i februari.

MOR

Någonstans på kroppen sitter jag fortfarande fast i dig
Så länge jag hör sorlet från köket
Finns jag där du är
Så länge min skam äter upp mig
Är jag tacksam över det jag gjort fel
Men det måste göra ont att sitta fast i mig
Jag finns där du är, jag fryser där du finns
Din smärta runt mig som en fuktig filt
Det var länge sen vi var sjuka på samma gång
Men jag finns där du är
Jag finns där du är
Jag finns där du är

FOTO: JONAS GRATZNER

LUPINER

Lupinfältets invasiva rötter
Svider som ett hot mot mina fötter
Sommaren börjar när vi gräver
Vi var täckta i jord första gången jag sa
Hur trevande rädd jag var

Jag möts av ett ljummet vättern
Ett skevt årshjul med långa sommarnätter
Och hösten som alltid annars kommit oinbjuden:
För första gången måste vi vänta
Den kommer långt efter den är längtad

Kvällen var färgstark och varm
När jag lade mig i din famn
Och undrade varför vi inte har panik
När jag inte fick något svar
Blev jag otröstbar

Värmen är en hälsning från det som ignorerats
Vi hälsar tillbaka när vi protesterar
Men jag tror aktivisten är ett misskött barn
För när vi satt med plakaten och försökte
Trodde jag det var mitt fel att vi inte hördes

Och jag gråter som ett litet barn
Gråter genom gnisslande ihopbitna mjölktdänder
Jag sörjer som ett gammalt par
Som insekter som svärmar i skogsbränder
Och jag rycker blommor ur marken med kraft från
båda händer

Gräver in naglarna i stjälken, med hat och förakt,
Håller upp den mot ansiktet så vi får ögonkontakt,
Titta på mig när jag ber om ursäkt:
Jag kan inte ge bort något som inte är förstört
Jag kan inte säga dig något du inte redan hört

FOTO: ISTOCK

För att du vill utveckla ditt ledarskap.

Photo by Tyler Nix on Unsplash

Fördjupa din kompetens som kulturskolepedagog.

I vår ger vi flera kurser på halvtid och halvdistanst.

Anmäl dig senast 16 oktober.

su.se/did/kulturskoleklivet

Institutionen för ämnesdidaktik

Stockholms
universitet

KURSER

våren 2024

Kulturskolans didaktik - didaktik och forskningsöversikt 15 hp

Den här kursen är perfekt för dig som redan har kompetens inom en konstform, som drama, hantverk, dans, musik eller måleri, och vill lära dig mer om hur man kan undervisa i det. Kursen sker online men vi har också några obligatoriska träffar online. Den går i en lugn takt, så det är lätt att passa in med andra saker du har i livet. 25% studietakt

Musikteori i kulturskola 7.5 hp

I den här kursen lär du dig olika sätt att undervisa i musikteori för elever på kulturskolan. Du får tips och verktyg för hur du kan göra musikteori till en spännande del av lektioner där du lär ut ett instrument. Du kommer att jobba både ensam och i grupp, och du får chansen att koppla teorin till riktig undervisning och konstnärligt arbete på kulturskolan. 25% studietakt

Kontaktperson:

Anna Widén

anna.widen@umu.se

<https://www.umu.se/institutionen-for-estetiska-amnen/>

UMEÅ UNIVERSITET

Slöjd, design och hållbar utveckling 7.5 hp

I den här kursen får du chansen att jobba med ditt eget hantverks- eller designprojekt, allt med fokus på hållbarhet. Kursen passar dig som redan har lite erfarenhet av hantverk, design eller konst. Allt sker online och i en takt som gör det lätt att kombinera med andra saker i livet. Vi träffas online fyra gånger under kursens gång för att diskutera och lära av varandra. 25% studietakt

Skolmusikal 7.5 hp

I den här kursen lär du dig hur du leder ett skolmusikalprojekt från start till slut. Du kommer att ta del av allt från musik och dans till drama och hantverk. Kursen mixar fysiska möten med lärare och studenter, online-träffar och självstudier. Vi träffas under två helträffar vilket gör det lätt att delta. 25% studietakt

Möt tillgänglighets-konsulent Tina Weidelt

Tina Weidelt är tillgänglighetskonsulent på Västra Götalandsregionens Förvaltning för kulturutveckling och arbetar en del av sin tjänst med kulturskolan. Förvaltningen har ett politiskt uppdrag att stötta kulturskolorna i regionens 49 kommuner i utvecklingsfrågor. För detta har det bildats en arbetsgrupp där Tina Weidelt ingår som en av flera konsulenter.

TEXT MALIN AGHED/TINA WEIDELT

Varför är det viktigt med tillgänglighet?

– Alla har rätt att ta del av och utöva kultur.

Barn och unga med funktionsnedsättning är en av de grupper som löper risk att inte få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Arbetet med tillgänglighet ser olika ut på olika kulturskolor – vissa har kommit långt, andra är i början av sin resa.

Vad gör du rent konkret som tillgänglighetskonsulent?

– Jag stöttar kulturskolor i tillgänglighetsfrågor på olika sätt och ser till att perspektivet finns med i det vi som förvaltning gör för kulturskolorna. I praktiken arrangerar jag och håller i många former av kompetensutveckling kring tillgänglighet för och med kulturskolor. Jag samarbetar och bollar mycket med kollegor och verksamheter, försöker lyfta deras arbete, ger råd och stöd och hjälper till att sprida goda exempel. Dessutom ingår jag i ar-

betsgrupper, till exempel i den som ansvarar för Kulturskolepedagogdagen.

Varför är det bra att ha med en tillgänglighetskonsulent i arbetet med kulturskolorna?

– Att öka tillgängligheten är helt enkelt en win-win, det är bra för alla. Ibland glöms det bort att tillgänglighet ska finnas med i allt, då behövs en

FOTO: MARTIN BAE PEDERSEN

FOTO: HARALD NILSSON

STATISTIK

I Sverige lever 36% av befolkningen med en funktionsnedsättning. Den kan vara psykisk, fysisk eller intellektuell, synlig eller osynlig. Med denna siffra kan vi utgå ifrån att vi i alla sammanhang – i undervisningen, på APT, i den öppna verksamheten eller på ledningsgruppsmöten – har med personer som har svårigheter på ett eller annat sätt.

SPRÅK OCH BEGREPP

Det är bra att enas om ett språkbruk och begrepp att använda.

Vi brukar säga att begreppet funktionsnedsättning är det tydligaste och det är ofta kopplat till rätt till stöd från samhället. Det är viktigt att säga *person med funktionsnedsättning*.

Funktionsvariation är ett vagare ord som funkar fint i pedagogiska sammanhang.

Funktionshinder uppstår i mötet mellan människa och omgivning. En människa kan inte ha ett funktionshinder, men en trappa kan vara det, om jag rullar och det varken finns ramp eller hiss.

Intersektionalitet handlar om hur diskrimineringsgrunder och maktordningar påverkar varandra. Det är ett ord som påminner oss om att vi behöver behålla komplexiteten i det vi planerar och gör.

fysisk person för att påminna och bidra med kunskap. För att vara en tillgänglig kulturskola måste alla hjälpas åt: information och kommunikation, miljöer och verksamhet behöver vara utformade på ett sätt så att så många som möjligt kan vara med.

– Några upplever att tillgänglighet konkurrerar med andra perspektiv, men det behöver inte vara så. Ökar vi till exempel den kognitiva tillgängligheten, så är det bra för många målgrupper, till exempel för personer med annat modersmål än svenska och för dem med stressrelaterade problem.

Vad är det bästa med ditt jobb?

– Det är meningsfullt! Jag gillar att arbeta för att tillgänglighet ska bli en självklar grund i allt vi gör. Den är en förutsättning för demokrati och delaktighet. Alla ska kunna ta del av det vi har gemensamt, som till exempel kulturskolan. Det gäller att avliva myten om att arbetet med tillgänglighet är stort, svårt

LAGAR ATT HA KOLL PÅ NÄR DET GÄLLER TILLGÄNGLIGHET:
Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS-lagen)
Barnkonventionen
Diskrimineringslagen
Språklagen

och dyrt – gör vi rätt från början så krävs ibland bara små förändringar för att många fler ska kunna delta. Jag älskar att konkretisera, strukturera och peppa för att göra det lättare att komma igång eller komma vidare.

Vad tycker du är viktigast för ett lyckat och långsiktigt tillgänglighetsarbete?

– Chefer, pedagoger och systematik. Det är viktigt att ledningen, liksom alla andra, har en grundkunskap, har koll på lagstiftningen, kan stötta pedagogerna och systematisera arbetet. Systematisera låter byråkratiskt, men i praktiken betyder det att se till att alla förstår sin roll, vet vad de kan göra konkret och att det följs upp. Systematiskt betyder också kontinuerligt. Vi behöver omfamna evigheten i dessa frågor, det är en lång, vacker stig där alla stora och små steg är viktiga. Mindre poetiskt uttryckt: Se till att alla har kunskap, inventera, gör en handlingsplan, omsätt den, följ upp, utvärdera – tillsammans, om och om igen. ■

”Alla ska kunna ta del av det vi har gemensamt, som till exempel kulturskolan. Det gäller att avliva myten om att arbetet med tillgänglighet är stort, svårt och dyrt.”

FOTO: HARALD NILSSON

Tillgänglighet enligt Östersunds Kulturskola

För att kunna nå ut bredare till alla målgrupper i kommunen har Östersund Kulturskola gjort olika satsningar.

– Jag är så tacksam över att Östersunds kommun stöttar vår verksamhet, säger Anna Örjebo Amelin, chef på Östersunds Kulturskola.

TEXT & FOTO LEONARDA ARCIDIACONO

Solen står högt och utanför glasdörrarna viner vinden. Strax intill Storsjöbadet ligger Folkets Hus, där Östersunds Kulturskola har sina lokaler. Här inne sprider sig doften av popcorn längs korridorerna och den röda mattan är utrullad i foajén kvällen till ära. En högtidlig atmosfär infinner sig inne på Kulturskolan, och här visas olika projekt upp hela veckan.

– Vi har filmvisning för föräldrar denna vecka och teckningar och andra konstverk finns att se på

i en utställning, säger Pernilla Axerup som är musikalärare på Östersunds Kulturskola.

Pernilla Axerup är en av tre pedagoger som håller i Kulturverkstad – verksamheten som riktar sig till de elever som går i anpassad grundskolan.

– Jag har varit med sedan start. Det är fem barn i gruppen som vi haft en gång i veckan här på Kulturskolan. Till hösten kommer vi att öppna upp för en till grupp, då blir det Kulturverkstad två da-

Patricia Fjellgren arbetar på Östersunds kommun och ansvarar för den samiska verksamheten.

Kulturskolechefen Anna Amelin.

Filmfestival och uppvisning på Kulturskolan i Östersund.

Kulturverkstadspedagoger: Pernilla Axerup musikpedagog, Nayla Espinosa Garcia som är danslärare och Jenny Persson som är foto- och bildlärare.

gar i veckan, berättar Pernilla, som är utbildad på Musikhögskolan i Stockholm.

Hon berättar också att det som delvis är unikt för Kulturverkstaden är att pedagogerna betonar lektionens början och avslut, detta med en start-sång och en slutsång, för att rama in och skapa tydlighet.

– På lektionerna gör vi lite av varje, vi försöker kombinera uttrycksformerna. Det kan bli inslag av bild, form och musik. Eleverna har även spelat in en låt i studio samt en film och målat scenografi, berättar Pernilla.

Kulturverkstaden är en av de fyra olika verksamheter som Östersunds Kulturskola har valt att lägga extra fokus på, för att nå ut bredare och göra sin verksamhet tillgänglig för fler.

Även den samiska målgruppen kommer det att satsas på framöver. Östersund – Staare på samiska – ligger i en av de samiska förvaltningskommunerna och intresset för den samiska verksamheten har varit stort och aktiviteterna har varit mycket uppskattade av samiska barn och ungdomar.

Patricia Fjellgren, koordinator på Östersund kommun, berättar att hon varit i samråd med samiska föräldrar i Östersund.

– Föräldrarnas önskemål var att Kulturskolan arrangerar ett mer intensivt kulturskoleupplägg, berättar Patricia Fjellgren och fortsätter:

– Under 2022 ordnade Kulturskolan kurser med dans, jojk och slöjd under novemberlovet, vilket var mycket uppskattat. Vi kommer under hösten

2023 att arrangera det ännu en gång med samma upplägg.

Patricia Fjellgren tror också att det är lättare att få tag i skickliga samiska kulturarbetare från hela Sápmi när det blir intensivkurs i några dagar istället för en gång i veckan under en termin.

– Vi kan nog få hit spännande och inspirerande kulturarbetare som kan visa barnen att det går att jobba med samisk kultur, säger Patricia Fjellgren.

En annan målgrupp som Östersunds Kulturskola satsat på är de elever som går i byskolor i kommunen. Dessa elever har inte samma möjlighet att ta sig in till Kulturskolans lokaler, därför åker Kulturskolans pedagoger ut till byskolorna en gång i veckan.

– Vi har lagt mycket krut på att jobba i byskolorna. Vi åker till sju olika byskolor på skoltid. Det har varit omdiskuterat att undervisa på skoltid, men nu har vi fått till det, berättar Anna Örjebo Amelin som är Kulturskolechef på Kulturskolan i Östersund.

Hon berättar också att de arbetat mycket med El Sistema i de socioekonomiska områdena. Verksamheten kommer att utökas till hösten och det är tack vare Östersunds kommuns uppbackning som El Sistema kan fortsätta.

– Jag är så glad och tacksam för att kommunen givit oss permanent uppskrivning för El Sistema. De ska ha en stor eloge för att de varit så tillmötesgående och intresserade, säger Anna Örjebo Amelin. ■

Nyfiken på barnkultur och hur den utmanar samhällets normer?
Läs en fristående kurs i höst.

- Barns och ungas upplevelser av kultur, 7,5 hp
- Barns och ungas mediekulturer – relationer, rörlighet, möjligheter, 7,5 hp

Ansök senaste den 16/10.

Läs mer om kurserna i barnkultur:
www.buv.su.se/cbk_fristaendekurser

Stockholms universitet

IB WAHLSTRÖM BILDMATERIAL

**Hösten
2023**

BESTÄLL KATALOG!

ibwahlstrom.se
info@ibwahlstrom.se

Jenny Selander
Jönsson har danslek-
tion med Evangelie
Brushane och Filippa
Andersson, båda
11 år.

**Landet
runt**

Kalix dansar fram

Goda vännerna Filippa Andersson och Evangelie Brushane, båda 11 år, går i samma klass i anpassad skola i **Kalix**. De gillar att lyssna på musik och att dansa. Varje torsdag eftermiddag går de på danslektion i Kulturskolan.

TEXT & FOTO ULRIKA VALLGÄRDA

Uppdragsutbildning
KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

MUSIKHÖGSKOLAN
Ingesund

AKADEMIN FÖR KULTURSKOLOR

Vi kompetensutvecklar dig!

Inom Akademin för kulturskolor finns program, kurser och workshops för pedagoger, ledare och rektorer. Karlstads universitet skräddarsyr för regioner och kommuner och har även öppna kurser för deltagare från olika arbetsgivare. Vi erbjuder allt från gruppundervisning i olika instrument till rektorsprogram.

KAU.SE/UPPDRAGSUTBILDNING

Kalix

Dansläraren Jenny Selander Jönsson har just dragit igång lektionen. Filippa och Evangelie visar gärna upp vad de lärt sig under terminen i en medryckande koreografi. I Kalix kommun är det kulturskolan som ansvarar för de estetiska ämnena i den anpassade skolan, det som fram till 2 juli i år kallades för särskolan. Filippa och Evangelie tycker om alla de estetiska ämnena. Evangelie berättar vad som är bra med just dans:

- För att jag får en sådan härlig känsla ibland när jag dansar. Till exempel om jag....
- Hon avbryter sig mitt i meningen.
- Jag kan visa en dans som jag kan, säger hon och så gör hon det.

Jenny och hennes kollegor Hannele Scherling, bildlärare, och Ida Johansson, musiklärare, har undervisat i den anpassade skolan i många år i både gymnasiet och grundskolan. De följer

Jenny Selander Jönsson, danslärare, Ida Johansson, musiklärare, och Hannele Scherling, bildlärare, tycker det är både utmanande och roligt att undervisa i den anpassade skolan.

en kursplan och i vissa ämnen är det betyg.

- Jag tycker det är väldigt roligt och utmanande, säger Ida. I de estetiska ämnena kan alla vara med på sina egna villkor.
- Alla kanske inte kan sjunga med verbalt, med ett utvecklat tal, men kan ändå delta med kroppsspråket eller med rörelser och blickar, och ha ett utbyte och en gemenskap i gruppen och känna att man musicerar tillsammans, säger hon.

När Ida gick musiklärarprogrammet fick hon ingen specifik utbildning i att undervisa elever med funktionsvariationer. Det samma gäller de andra två lärarna. De har i mångt och mycket själva fått prova sig fram till vad som fungerar. De jobbar mycket med repetitioner och ibland tar det lång tid att vinna gruppens förtroende, men det är roligt att se utvecklingen över tid.

FILIPPA OM ÄMNET MUSIK:

”När vi inte har så mycket tid brukar vi spela piano, men har vi mer tid brukar vi spela trummor också.”

Jenny nämner som exempel en grupp hon har haft i två år nu. När hon började var det någon som bara sprang omkring och inte alls deltog eller mindes vad hon hette. Nu blir hon välkommen med ett ”Hej Jenny!” och alla eleverna kommer ihåg övningarna.

- Det bästa är att se hur de växer. För det här är ämnen som de verkligen kan glänsa i, säger hon.

När eleverna väl har kommit över spärren brukar många av dem våga mer och till och med vara frimodigare än andra elever påpekar Ida.

EVANGELIE OM BILD:

”Det är mysigt och kul, för man kan ju tova och så.”

SÅ JOBBAR KALIX KULTURSKOLA MED TILLGÄNGLIGHET:

- ▶ Dans för hälsa för ungdomar med psykisk ohälsa.
- ▶ Friskvårdsplatser för elever med behov av att få komma och spela eller sjunga på enskilda lektioner.
- ▶ Ett projekt i bild då SFI-elever får komma och skapa tillsammans med en grupp pensionärer.
- ▶ Har hand om de estetiska ämnena i den anpassade grundskolan och gymnasiet.

- Det är spännande att undervisa dem, säger Hannele.

En del av barnen har hon träffat under många år och vet precis hur hon kan utmana dem med material och tekniker. Sedan kan det komma en annan grupp där det som fungerade förra gången kanske inte alls går att göra gången därpå.

- Men det är roliga utmaningar och jag känner en enorm glädje när jag ser deras utveckling, säger Hannele.

I estetiska ämnen får eleverna också på ett lustfyllt sätt träna upp sig motoriskt.

Rektor Björn Emmoth tycker det är bra att särskolan har bytt namn till anpassad skola.

- Det är bra att tänka på tillgänglighet som anpassning och det är våra lärare experter på. Om du till exempel sitter i rullstol kan du delta i övningen genom att röra armarna. ■

Hyr ditt blås hos oss!

Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har blåsinstrument från 135:- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset.

www.musica-blasexperten.se

MUSICA
blåsexperten

Tele: 0491-120 40

info@musica-blasexperten.se

JUPITER
YAMAHA

**Kulturskoledagarna
2024
17 till 18 april
– reservera
i din kalender!**

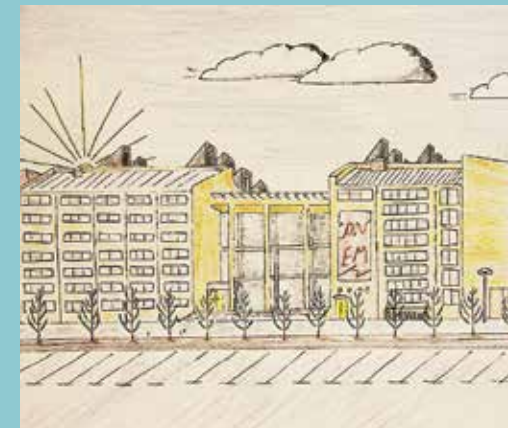

– Det är jättebra att spela
med Stefan och Kristofer,
tycker Markus Möller.

”Allting är roligt”

I **Helsingborg** sker det mesta av kulturskolans undervisning på Dunkers kulturhus, som ligger precis intill hamnen. Hit är alla elever välkomna. En del av dem har särskilda behov. Häng med på några av deras lektioner.

TEXT & FOTO MARIA ILLE ANDRÉ

Rainer Lindblom har ritat hela Dunkers kulturhus ur minnet.

– **Vem är det** som sitter här? Hej på dig, Renell, sjunger musikpedagog Jakob Hjort för Renell Lomothey.

Renell klappar ivrigt händerna. Hon har musiklektion med Jakob i Rytmihsalen på kulturskolan. Även om hon inte har något tal, har Renell full koll på vad hon ska göra i nästa låt, *Klappa händerna när du är riktigt glad*. Klappa först förstås, sedan stampa med fötterna, slå på knäna och vinka, när texten lyder: *säga hej till vännen din*.

– Ska vi spela bongos eller piano? fortsätter Jakob.

Renell pekar på pianot. Efter ett par pianolåtar står de mitt emot varandra och spelar bongotrummor till ett inspelat komp. De turas om att spela solo och testar att spela från riktigt svagt till riktigt starkt. Sedan blir det trumset och fler sånger.

– Jag vill att solen lyser på oss. På mig, på dig, på oss, sjunger Jakob och kompar på gitarr.

Renell gör tecken för solen och pekar på rätt person enligt sångtexten.

– Efter att det har varit sol, börjar det faktiskt blåsa. Hur gör man tecken för vind? frågar Jakob.

Renell hittar tecknet för vind och sedan för regn. När det är dags för slutlåten, *Tack för idag*, väljer hon samma gula rytmägg som tidigare. När låten har klingat ut, stänger hon ägglådan, lägger tillbaka den på sin plats och går ut i korridoren, där mamma Lill Lomothey väntar.

– Det här är en fullträff. En lärare som verkligen kan det här och Renell som verkligen tycker om musik. Det märks redan innan vi går hit. Hon blir glad av att se bilden på dagens schema och kommer ut från lektionen med ett leende som sitter i länge, säger hon.

Renell har Downs syndrom, autistiska drag och en utvecklingsstörning. Hon är 27 år och har gått på kulturskolan i minst åtta år.

En stund senare har Rishik Dasgupta lektion.

– Ska vi skriva vad vi ska göra idag? Ska jag rita och du skriva? undrar Jakob.

– Först Välkommen, säger Rishik.

Sedan skriver han Spela trumset, Göra en låt på Ipad, Spela piano och *Tack för idag* på whiteboard-tavlan.

De sitter länge vid trumsetet och går igenom shufflekomp.

– Ska vi testa att ta bort hi-haten? Jämnt ska det vara. Bra! Ska du prova hela kompet nu? Den där handen måste vara under, säger Jakob.

– Kan vi byta nu? säger Rishik, som gärna vill gå vidare till Ipaden.

De pratar om noter och försöker hitta en text som passar till rytmen fjärdedelsnot, två åttondelar och ytterligare två fjärdedelar. *Glass och chokladsås*, kommer de fram till. Rishik tar på sig hörlurar och pratar in texten i mikrofon.

– Nu måste vi höra. Bra. Snyggt! säger Jakob.

Rishik är nio år och har autism. På frågan vilken låt som är bäst svarar han:

– Allting är roligt. *O-låten* (ur Fem myror) är bäst, för där får man både sjunga och spela. Jakob är en bra lärare, för han kan allt om instrument, hur man gör låtar och allt om musik. Han är snäll också.

Marika Fredriksson är tolv år. Det är hennes femte termin med Jakob. Hon har en lindrig intellektuell funktionsnedsättning, ADHD och autism.

– Lektionerna betyder mycket. Hon har alltid gillat musik och dans. Jakob är väldigt lyhörd och läser av vad Marika tycker är roligt. Han anpassar efter förutsättningar, förmågor, dagsform och intresse, säger pappa Ola Fredriksson, som sitter utanför lektionssalen.

– Mest tycker jag om trummor, att sjunga i mik-

Rockbandet spelar en hel del dansbandslåtar. Från vänster: Andreas Foxing, Stefan Lindqvist, Kristofer Söderström och Markus Möller.

Rainer Lindblom spelar långa stycken utan till för Ann-Christin Strömgren.

Det märks att Marika Fredriksson gillar att dansa.

Jakob Hjort och Renell Lomothey vid pianot.

3 TIPS PÅ HUR MAN UNDERVISAR ELEVER MED SÄRSKILDA BEHOV

från Jakob Hjort, musikpedagog:

- ▮ Lägg fokus på eleven och inte på diagnosen! Lär känna eleven och bygg en stark relation. På så vis vet du vad eleven behöver bäst och kan läsa av vad eleven vill.
- ▮ Gör ett tydligt schema för eleven, så den vet vad ni ska göra under lektionen, gärna med tydliga bilder.
- ▮ En tydlig inramning med samma start och slut varje vecka gör att eleven känner sig tryggare under och inför lektionen. Detta fungerar bra för alla elever oavsett funktionsvariation. Alla extra anpassningar vi gör underlättar för alla!

Rishik Dasgupta tränar notläsning med sin lärare Jakob Hjort.

"Jag får bra kontakt och förstår mig på eleverna. Jag har inte jättefokus på vilken diagnos de har, utan på människan, att lära känna eleven."

rofon och att sjunga Emil, säger Marika.

Jakob stämmer gitarren, medan hon går in i Rytmihsalen.

De sjunger introsången, skriver upp vad som ska göras idag och sätter sig vid trumsetet. Först blir det låten *Thunder* och sedan *We will rock you*. Efter lite dans och sång i mikrofonen, tröttnar Marika och går till bongotrummorna.

– Vi sjunger klart sången först, säger Jakob.

Marika går bort till whiteboardtavlan och sudar ut ordet sjunga.

– Det är jag som bestämmer, testat hon.

– Nej, det är jag som bestämmer, säger Jakob.

Vill du köra lite *Gangnam Style*?

De dansar först och spelar sedan bongos. Före slutsången blir det lite mikrofonsång till.

Jakob, som är en av kulturskolans cirka 50 lärare, har jobbat här i tre år. Inom ramen för musiklärarutbildningen läste han specialpedagogik. Tidigare har han jobbat med funktionsvarierade, både på gruppboende och sommarkollo.

– Jag får bra kontakt och förstår mig på eleverna. Jag har inte jättefokus på vilken diagnos de har, utan på människan, att lära känna eleven. Det är guldiläge här på kulturskolan att ha dem en och en, säger han.

Han har 14 enskilda elever, som har en 30-minuterslektion varje vecka. Dessutom har han kören Solstrålarna för barn och ungdomar med särskilda behov tillsammans med en kollega.

Från hösten kommer Helsingborg, förmodligen som den första kulturskolan i landet, att erbjuda KAP (kulturskolans avancerade program) för barn med särskilt stöd.

På andra våningen går Rainer Lindblom in i ett av de mindre rummen för att ha sin timplånga pianolektion med läraren Ann-Christin Strömgren. Han är 47 år, har högfungerande autism och har spelat för Anki i drygt elva år.

Först blir det notläsning.

– Ska vi köra vänsterhanden? Vad börjar det på? säger Anki.

– Jag blandar ihop, säger Rainer.

– Hittar man bara första tonen, är det lätt att räkna ut. Vad fint. Du är väldigt bra på att läsa noter, berömmar Anki.

Rainer spelar sedan ett långt eget arrangemang med olika delar ur tv-serien *Dark*. Musiken är dramatisk med mycket kromatik i höga lägen.

– Man kan kalla det för tidlös musik eller klang. Timeless. Man kan spela det hur länge som helst, säger han.

Ofta har Rainer sett en film och börjar hitta musiken vid pianot. Ibland får han hjälp av Anki, som plockar fram eller plankar noterna.

Lektionen avslutas med att Anki och Rainer bjuder varandra på godis.

– Snyggt spelat idag. Det var väldigt mycket fint, säger Anki.

Minst en gång om året spelar Rainer offentligt, till exempel ingångs- eller bakgrundsmusik i samband med Helsingborg pianofestival.

I hörnrummet på fjärde våningen gör Andreas Foxing, 51 år och Markus Möller, 52 år sig beredda att spela rockband. Båda har Downs syndrom. Markus har dessutom fått en ryggmärgsskada. Han förflyttar sig från rullstolen till pallen vid trumsetet. Det är 40 år sedan han började spela trummor på dåvarande musikskolan. Sedan dess har han varit med i olika konstellationer.

Andreas tar fram en elgitarr.

– Vill du ha en fotboll? frågar gitarrläraren Stefan Lindqvist.

Han leder rockbandet tillsammans med basläraren Kristofer Söderström.

– Då blir det hitsen idag, när vi har besök och allt. Vi kör lite sommar först, säger Kristofer.

De spelar *Den blomstertid nu kommer*. Andreas nynnar med och spelar på gitarren. Efter en

stund är Markus också med på trummor. Sedan följer *Macken* (Roy & Roger), som är Markus favoritlåt och ett antal dansbandslåtar. När de har spelat *Du är det finaste jag vet*, vänder Kristofer sig till Markus.

– Det var det bästa outrot på länge. Du kom igång nu.

Det är terminens sista lektion.

– Ska du vara hemma i sommar? frågar Stefan Andreas.

– Ja, och sen ska jag åka till Stockholm, blir svaret. ■

3 TIPS PÅ HUR MAN HITTAR BRA MUSIK ATT SPELA FRÅN RAINER LINDBLOM, PIANOEELEV:

**Titta på filmer
Lyssna på radio
Lyssna på inspelningar**

Det är
så jag
säger det

"En demokratisk självklarhet i ett öppet samhälle är att alla typer av människor bejakas som en vital del av vår samexistens."

Selma Yousif Mesbah

Skribent, lektör och skrivpedagog med fötterna på en ekologisk odling i Skåne

Ett öppet samhälle kräver ökad tillgänglighet

Kultur – ett bespottat ord i dagens prestations- och konsumtionssamhälle, där allt fler politiker väljer att avfärda dess innebörd som nyttolöst tidsfördriv och gör sitt bästa för att kväva den i sin linda. Men ett samhälle utan kultur existerar inte. Kulturen skapas i alla mellanmänniska möten. I alla rum där människor befinner sig skapas uttryck för vår existens, på olika sätt. Det går inte att undkomma berättelserna, sångerna, musiken och dansen, hur kommersialiserade de än är idag. Människans sinne kommer alltid vindlande söka sig vidare, bortom den fysiska verkligheten och praktikalitetens begränsningar. På så sätt skapas nya föreställnings- och förhållningssätt till vår värld och varandra, genom att sinnen vidgas genom kreativa uttryck och samspel.

Kulturen speglar vårt samhälle på ett sätt som berör och sätter vad det är att vara människa i perspektiv. Just därför är det viktigt att alla får möjligheten att ta del av kulturen, inte bara som mottagare utan även som kulturskapare. En demokratisk självklarhet i ett öppet samhälle är att alla typer av människor bejakas som en vital del av vår samexistens. Att begränsa oss till snäva normer är en förlustaffär för hela samhället. Att bara låta vis-

sa få möjligheten att hålla upp spegeln för vad vårt samhälle består i och vad det är att vara människa innebär att andra stängs ute och begränsas.

Därför är det mycket välkommet att Kulturskolan hela tiden ökar tillgängligheten genom att inkludera unga med funktionsnedsättning. Individer som kanske aldrig får tillfälle att utöva kultur, eller finna sina egna kreativa uttryck, kan genom kulturskolan få möjlighet att göra det. Det är inte bara personer med funktionsnedsättning vars liv berikas av att kunna utöva kultur och ha tillgång till olika uttryckssätt och samlingspunkter, även kulturskolan, samhället i stort och konsten själv berikas av andra förhållningssätt och ingångar till kulturen. En mångfald av människor med olika bakgrunder, förutsättningar och inställningar till livet ger oss fler perspektiv och större förståelse. Kulturskolan kan vara en plats där vi kan lära oss av varandra, och lära oss om oss själva i möten med andra. Där kan den vindlande fantasin ta sig bortom normativa begränsningar och nå nya föreställningsvärldar, där alla är inkluderade per automatik. Det blir en bra grund för våra barn och unga att stå på, när de skapar våra framtida samhällens nya normer. ■

NU börjar första skolan med SpeedAdmin Play!

- Hybrid Bokning
- Ny App
- Dela material
- Smidig schemaläggning
- Och mycket mer!

Vi välkomnar
Johan André
hos SpeedAdmin!

Kulturexpo Sverige

Ditt nya nätverk

31 oktober, kl 13–16

**Utbud, tillgänglighet
och barnperspektiv**

30 januari, kl 13–16

**Digitala undervisnings-
metoder och plattformar**

Anders Bagge gästar

KULTUREXPO
SVERIGE

Kulturexpo Sverige är en tankesmedja som på initiativ av StudyAlong samlar kulturarbetare, lärare och ledare runt om i landet, med siktet inställt på att främja kreativitet, innovation och inkludering hos unga kulturutövare.

Anmälan:

www.kulturexpo.se

Plats:

Solna samt online

Pris:

900 kr exkl moms

(gratis för StudyAlong-kunder)